

Any 1 ♦ Barcelona 2 de Setembre de 1900 ♦ N.º 18

LO PENSAMENT CATALÀ

SETMANARI CIENTÍFIC I LITERARI

Preus de subscripció:

Espanya. 6 Ptas l'any.
Estranger. 9 " "
Un número 15 cts — Atrassat, 25 cts.
PAGOS A LA BESTRETA

DIRECTOR LITERARI

Mossen Jacinto Verdaguer

Redacció y Administració:

Dormitori de St. Francesch, 5

IMPRESA LA CATALANA

IMPRESSIONS LITERARIES

AB MOTIU D'UNA NOVA EDICIÓ DE «L'ATLÁNTIDA»

V

GÉNESSIS DEL POEMA

Hem arribat al moment d'esbarjo del poeta. Aquest moment se marca en lo gènesis del poema per la contemplació d'un horitzó més extens.

Se sap del poeta, que no havia viscut en la altura del mar, ni solcat la que ovirém abrillanada tots los jorns per la llum de nostres dos astres; que solzament conservava del mar en sa consciencia la imatge blava y espumosa de les ones qu'esclatan en les platges catalanes y les dels baxells de gran port y de les airoses naus llatines, adquirides á Barcelona, quan vingué de la plana de Vich pera rebre per primera vegada de mans d'una bella regina lo premi del Consistori del Gay Saber.

Lo mestre Aguiló, quan recordava á nostre épich lo primer període del gènesis del poema, tenint en compte la precedent consideració, no podia explicar-se la creació del seu món marítim, ni's cansava de ponderar sa potencia inventiva.

Assombra verdaderament la obra de Mossen Jacinto, si's considera que está concebuda en la soletat de una masia oberta de cara al Pirineu, lluny del mar, y que l'autor no havia rebut en sa testa la fresca besada del ruxim de les ones.

Nosaltres nos expliquém perfectament la sublimitat dels passatges *L'espectacle d'una bella nit en los deserts del Nou-Món* y *La catarata del Niágara*, de Chateaubriand: l'autor del *Geni del Cristianisme* somniá en lo misteri de la soletat d'aquells deserts y tingué la joia d'ésser besat per la ruxada d'aquella magestuosa corrent de plata que's pert en lo fons del Atlántich; però no acertém explicarnos, si no es per la visió que senyala al héroe poeta Carlyle, ó per les paraules de Richter: *la poesia es l'únich món apart qu' existeix en lo món*, la concepció del món marítim de L'ATLÁNTIDA, tenint en compte lo medi.

Que lo poeta havia compost gran part de la seva obra sense conèixer lo mar, ho diu en los paragrafs tercer y sext, en part anteriorment copiat, de son prólech al poema.

Peró, abans de passar endavant, nos toca resoldre un problema d'utilitat pera fixar acertadament lo curs d'elaboració de L'ATLÁNTIDA, y lo qual podem plantejar en los següents termes:

«Mossen Jacinto, concebí la seva obra en la lectura dels diálechs de Plató, ó en la meditació del fragment copiat del pare Joan Eusebi Nieremberg?»

Aquesta qüestió, molt diferent de la de sugessió anteriorment explicada, vol especial estudi.

Hem dit que Mossen Jacinto, era religiós y poeta.

Tenint en compte primerament la qualitat de

ser religiós pera determinar lo subjecte, nos toca fixar qual era lo complex fonamental que afavorí ab ses representacions son treball.

Lo complex fonamental venia constituït en l'home religiós per son credo catòlich y per la sèrie d'experiencies resultat de sos estudis teològichs y de la contemplació de la sublimitat dels fenòmens naturals.

Catòlich convensut per lley d'herencia y per voluntat, la acció de la Providencia havia de ésser lo meravellós en son esperit, y les experiencies teològiques y dels grans fenòmens de la naturalesa, los llibres preferits pera nodrir sa inteligencia.

Si la acció providencial lo captivava ab la sorprenent forsa de son misteri, com ha demostrat també més tart plenament en ses inimitables composicions místiques y populars, ella tenia d'avassallar son esperit y crear la característica de son temperament al revelar-se en un poema. Mes aquesta característica no podia naxer al acàs en una obra literaria, sino que era necessari lo concurs de la voluntat y del intelecte pera manifestarse governant en un poema.

La voluntat y l'intelecte determinaren lo govern de la característica en la obra literaria, portant la primera á concurs l'element de creencia, y posant lo segon á tribut del poeta l'element de manifestació religiosa de la voluntat.

La manifestació de consciencia ó sia de característica, no compon lo tot del poema, ni entra-nya tampoch los dos ordres de saber viu y potencial del poeta, sino solzament l'esperit del autor y part de son saber potencial.

Mossen Jacinto se sentia poeta. Aquesta qualitat innata, formava en ell part del complex fonamental ó depòsit latent d'idées á esposar.

La inventiva es patrimoni del poeta; però ¿es possible inventar sense la representació d'idées? En l'acte de invenció intervenen, además de la consciencia, una sèrie indefinida d'objectes observats y que á porfla, com diu Stricker, van representantse en l'acte d'invenció; essent necessari, per lo tant, lo recort d'aquells pera que's generi l'invent.

Ara be ¿quines ideias havian de governar en la concepció del poeta primariament, sino les propies de son estat, les fonamentals, les religioses? ¿Quines ideias foren les que governaren primordialment los treballs d'Homer, Dante, Milton y Lamartine, sino les religioses?

¿Son únicament aquestes les ideias que's troban en la obra literaria que analisém? No. En lo apartat *Crítica* ne posarém de relleu moltes no derivades del credo religiós y que's troban en L'ATLÀNTIDA banyades de llum cristiana; ideias que formavan lo complex accidental en la con-

ciencia del poeta, axó es, que les adquirí indirectament del exterior: filles d'un acte de preparació poética.

Aquestes ideias no predominan en cap dels càntichs del poema: son les auxiliars de la idea principal que's proposava cantar l'autor. Pot fixarse l'origen d'elles en la lectura d'obres y en la observació d'objectes no lligats íntimament ab lo credo religiós com les obres teològiques y los espectacles sublims de la naturalesa.

Resulta de lo exposat, que, Mossen Jacinto, havia de concebre la finalitat de son poema al llegir les paraules transcritas y marcades del Pare Joan Eusebi Nieremberg; en primer lloch, perque *Crisol de Desengaños* era una obra ascética que afectava directament lo credo del autor y formava part de son complex fonamental, y, en segon lloch, perque la idea que brillava en l'hermós fragment suara dit, despertava en son esperit lo meravellós de la acció providencial; meravellós que oferia al poeta la hermosa figura divina obrint les barreres del mar pera castigar als pecadors, y senyalant al home corretgit son camí sobre la terra; ideal que no concebí la antiquitat pagana, la qual, per boca de Kritias, solzament se condolia de la mort de Soló, del poeta que hauria donat nou segell de gloria á la literatura grega, si hagués cantat lo fet grandios del enfonzament de la Atlántida.

BERNAD Y DURAND.

LA MODELO

Aprop de la Seu
n'hi ha una donzella
que es guapa y gentil
y prou senzilleta.

Tothom qui la veu
li'n tira floretes,
que son de l'amor
paraules enteses.

Un bell matinet
de maig, la donzella,
sortia de ohir
la missa primera.

Lluis, l'escultor, (1)
li'n va dir:—Donzella,
voldria parlaus
si no porteu pressa—

—De pressa no'n duch,
ni tinch gayre feyna;
soch sola en lo mon,
soch sola, soleta.—

—Saberho be'm plau,

(1) En Lluís Bonifàs y Massó, que florí en lo segle XVIII. Guardan bon recort d'ell, entre altres temples de Catalunya, les Catedrals de Tarragona, Tortosa y Lleida.

bonica donzella;
jo 'n so un escultor
que 'n cerca promesa.—

La bella al sentir
aytals parauletes,
abaxa 'ls ullets
y 's torna vermella.

Abans de l'estiu

ja n'era promesa;
abans de Nadal
ja n'era mestressa.

Marit y muller
s'estiman de veres
y á ca l'escultor
la ditxa es complerta.

A boca de fosch
de un jorn qu'era festa,
un gran cavaller
entrà á casa seua.

—¿Hon es l'escultor?—
digué á la serventa,
y aquesta al moment
l'avisá depressa.

Absort va quedar
al véuer qui era,
puig era 'l senyor
més rich d'aquell terme.

—¿Que vol, mi senyor,
que vol de la tenda?—

—No 'm plau d'ella res,
vull cosa més bella.

Voldria, escultor,
voldria una Verge
que fos un espill
de dol y de pena.—

—Tindrè, mi senyor,
que fé un' obra expressa...—

—Del preu no 'n parlém
y feu bona feyna.—

Lo bon escultor
no riu com ants feya,
ni troba 'l motiu
per fé un' obra mestra.

—Marit del meu cor—

li 'n diu la mestressa:
—¿Potsé 't causa enuig
la meua presència?

Si axó 't don' fatich
no passes més penes
que jo 'n fugiré
de casa depressa.

Y lluny de poblat
faré penitencia.

Adeu, mon marit...
adeu y per sempre!—

Al ourer axó,
Lluis la contempla
y veu que dels ulls
li 'n rajan perletes.

Sens perdre un instant

Lluis l'esbosseja,
y après satisfet
exclama, dihentne:

—Muller, ma muller,
perdona la ofensa—
y fentli un petó
lo plor li asseca.

Diumenge de Rams
se feya gran festa
y gran professó
sortia del Temple.

La plassa Major
de gent n'está plena,
com tots los carrers,
balcons y finestres.

Quan surt de la Seu
lo «Pas de la Verge»,
tothom queda absort
de imatge tan bella.

No falta qui 's creu
que n'es la mestressa
de ca l'escultor
vestida de festa.

Si n'es ella ó no,
prou clar es de veure:
be ho sab lo marit,
be ho sab la mestressa.

Los dos s'están junts,
ab gran reverencia,
á dalt d'un balcó
de prop de l'Esglesia.

RAMON ROCA Y SANS.

Sr. Director: Accedint á sos prechs, escorcollant la memoria he pogut fer reviurer uns recorts, que no se si podran ser aprofitables, puig res de nou podran ensenyarli, ans al contrari, li farán perdre lo temps que en sa lectura invertisca.

Si li plauhen, molt satisfactori será pera mí lo saberho, puig haurá pogut complaure 'l y, si no, perdoni lo mal rato que haja pogut ferli passar.

Regraciantlo per sa mercé, conti ab l'efeete de son servidor

q. l. b. l. m.

TIMOTHEO VALLS DE B.

Juny, 1900.

Lo dia 11 de Juny: Sant Bernabé.

Pera trobar recorts y costums d'aquelles que un se complau en veurer conservades, no hi ha com nostres montanyes, ahon, encar que ha volgut ficarshi lo que 'n diuhen l'esperit del sigle, se 'n conservan algunes dignes d'esser conegudes.

Per gorirme d'una dolencia que 'm molestava en gran manera posant en perill la mia existencia, foume precis anar á Sant Hilari pera

pendrer ses aygues medicinals y curatives, per axó es, que, en lloch d'anarhi en lo que 'n diuhen *temporada oficial*, y lo que 's fá, no es pendrer l'aygua, sino lluhir lo garbo, hi anava en aquells djes en quins, no haventhi forasters, podí estudiar ses costums y apendrer quelcom pera poder contarho.

En lo día á que 'm referesch se celebra en dit poble una professó y 's fá una festa que vulgarment és coneguda ab lo nom de *la professó de l'ou ferrat y l'all tendre*.

Al sortir de la vila, camí de la *font picant*, hi ha una ermita ab una imatge de la Verge dels Dolors coneguda ab lo nom de *Montsolís petita*, y, en la tarde del día 10 de Juny, s'hi monta un petit artefacte en forma d'arch ó pontarró rústich, que 's guarneix ab mata, ginestell y altres flors, y al sendemá, de bon matí, dues dones, casada la una y soltera l'altra, sacristanes ó administradores dels Dolors, presentan la bacina, demanant una almoyna á tots los que passen propers á la capella, mentres que lo cloquer de la vila ab lo tock conegut de *professó* crida á sos habitants per anar á ohir missa en la ermita de Montsolís que 's troba á uns tres kilometres de la població.

Ab los ganfanons, la creu parroquial, la bandera gremial y lo Rector portant la Santa Vera Creu, s'organisa una professó y, cantant lo rosari, s'aplegan un nombre de devots y devotes, que passant per lo camí de *ca'n Saleta del mas devallan per Ficanys* á la ermita ahon se celebra lo Sant Sacrifici de la missa, que molts de huen ohir desde fora per no cabrer dintre de lo temple que es bastant petit.

Una volta cumplert lo precepte diví, tota la comitiva s'escampa per lo prat, anant la majoria fins á la *font picant* pera beurer sa aygua y tots á una *matan lo cuch* esmorsant, menjantne la majoria lo consabut *ou ferrat y l'all tendre*, que es lo que ha donat nom á la professó, y enfilantse per aquelles fondalades, tallen rames de boix; ab quines, al igual que los romeus quan venen de Montserrat, s'adornan, tornant á la vila, no ab forma de professó, sino ab aquell *desordre ordenat* que dona gust de veurer al contemplar la satisfacció que anima á aquells que venen de practicar una obra bona, encomenatse á Deu y guardant una tradició d'aquelles que donan pler d'esser conservades.

Arrivats á la ermita dels Dolors, ó sia *Montsolís petita*, tots s'aturan, se fa un petit reso, y al acabar, avants de reorganisarse la professó pera tornar á la vila y entrar á l'església, tots los concurrents formant rotllo y picant á terra ab les rames de boix, diuhen *mori la cuca*, repetinthe més ó menys vegades segons sia la in-

tenció dels aplegats, y, una volta fet axó acaba la festa al arribar la gent á la plassa de l'església no restantne sino les sacristanes que 's passen lo día en la ermita petita dels Dolors pera recullir les almoynes d'aquells que transitan per tal lloch en semblant diada.

Com l'objecte que m'ha portat á fer aquesta descripció no es altre sino lo de donar á conixer una costum poch menos que desconeguda, crech inútil parlar ni descriurer lo que sia Montsolís, puix altres ho han fet avans; res dech dir de lo panoramich del paysatge que 's disfruta passant per lo molí de *Saleta*, per quins prenen un caminet que hi ha vora lo torrent, descubrintse un pont rústich que nos recorda los pessebres que anám á veure en nostra infantesa, de la flayre que llensan les farigoles, romanins, sajolides y *herbetes de pastor* que ab gran abundó se troban per allí; ja que, segons havem dit avants, no es aquest lo nostre objecte, sols puch y dech dir, que sentne en aquesta época la en que 's planta lo blat de moro, les monjetes y altres llegums, tal volta tenint en comte aquell refrá de que *al istiu tola cuca viu*, se celebra aquesta festa pera salvar lo gra y les llegums de la voracitat de les bestioles que tant de mal causan al pobre pagés, que, llensant la llevor á la terra no te altra esperansa, sino, la de que Deu Nostre Senyor los farà arribar la cullita á temps pera ab ella satisfacer las sues necessitats.

Sia lo que 's vulla, axis ho crech, ja que, malgrat les mies investigacions, no he pogut saber, ni preguntant á persones d'etat avansadissima lo per qué de tal professó en semblant diada, no quedantme altre recurs, sino, lo de dexar á aquells que llegescan aquest esbós la llibertat de criteri pera fer los comentaris que 'ls plasquia y esbrinar lo que jo no he pogut averiguar.

De lograr ser agradable ab aquest petit recort tal volta un altre día, dexondintme de la peresa que per molts anys m'ha fet guardar moltes coses qu'he observat en mes escursions, me determinaria á molestar la atenció de mos llegidors donantlosli compte d'algun altre.

MONTSENYENCA

La tempestat s'acosta poch á poch,
les carlines han clos son botó groch,
pels ginestells s'ajoca 'l roquerol
y 's va apagant lo sol.

Pel turó de la Creu, rodola 'l iró,
lo llampech ompla 'l cel tot de claró,
un vent humit devalla la serrada
y agita la brancada.

La pluja cau ab furia que esparvera;
regalima 'l cap-blau y la taupera
y 'l boix y 'l lliga-bosch y 'l eura verda
y 'l camp, tot ple d' userda.

La tempestat ja fuig pel Pou de 'n Sala,
tot es mes vert que may y tot regala;
pels matolls saltirona 'l roquerol,
la carlina s' ha obert y torna á brillá 'l sol

J. NOVELLAS DE MOLINS.

LA GUERRA ANGLO-BOER

Sían quins fossin los drets que tingués Inglaterra sobre lo Transvaal y l' Orange, may podria justificarse la actual guerra, com no pot justificarsen cap, porque les guerres, además d' ésser inhumanes, son un erro de la freda rahó dels Estats.

Per damunt dels interessos del Estat anglés á les repúbliques sud-africanes, hi ha lo dret d' aquestes nacions á que 's respecti sa personalitat, porque la independència es lo dret més sagrat dels pobles. Aquest principi de justícia es violat per la insensata ambició del govern británich, que fa temps, ve acometent ab furia salvatge contra los petits estats Transvaaliá y Orangista.

La constant y heróica resistència dels boers arriba á terme, puig per lley fatal, ineludible, lo fort doblega al débil. En aquesta lluyta tan desigual com despiatada, veyém lo sacrifici cruhent de la independència d' un poble verge, portat á cap per la ambició d' altre poble metalisat, y consentit per la passivitat inícuca dels demás poders polítichs. ¿Fins quan la estúpida conveniència de la neutralitat ha de permetre que la forsa bruta aniquili la personalitat dels pobles?

Les armes ingleses podrán obtindre definitivament la victoria material, dominant per la forsa als boers, apropiantse los richs metalls de les seves mines y tot quan los hi convinga; però no regnarán en lo cor dels indígenes, los quals jamay se resignarán á fondrers ab lo poble anglés, porque per sobre la forsa mortífera de les armes, hi ha la forsa vital del dret que ampara als oprimits.

L' esperit de dominació y explotació del Estat británich, trobará necessàriament un límit en la suprema lley providencial que inflexiblement castiga als pobles opressors. Véigis sinó la sort que tingueren les antigues Roma y Cartago, la que avuy te Espanya, y la que, com la Albió soperba, cometen á la segura lo crim de lesa humanitat, esclavissant y oprimint á les petites nacionalitats. Evitaríantse segurament tan extraordinaris cástichs y acabarían per sempre les odioses é inícuas guerres, si 'ls governs, lluny d' inspirarse sols en la ambició y l' egoisme, tinguessin en més estima l' amor entre 'ls homens.

¿Per qué no ha de desterrarse la guerra, com

solució als conflictes internacionals? S' agermanan les nacions pera lo major desenrotllo y eficás protecció de sos interessos comercials, industrials é intelectuals? Per qué no s' agermanan pera garantir los interessos suprems de la justícia?

La implantació del ideal d' un Tribunal internacional pera dirimir les discordies qu' entre 'ls pobles naxin, desterrant axís les lluytes sagnants, ha de ésser obra del mon civilisat y cristiá, baix la base de la federació universal, á quin establiment contribuxen: la Iglesia, la Ciencia política, lo Dret internacional, y los generosos esforços de tots los aymants de la pau y fraternitat dels pobles.

S. CARDÚS.

EXCURSIÓ

desde la plaça del Padró de Barcelona al santuari de Nostra Senyora de la Salut, situat en una fondalada que hi ha entre les montanyes de Sant Pere Martir y de Santa Creu d' Olorde.

(Continuació.)

Per aqueix motiu es que quan s' han ben arrelat aquells gremis d' Arrieros, de Llogaters de mules y de Corredors de besties que s' havien establert per allà la meytat del segle xv, començan á organisarse per la diada del bondadós Sant Anton aquelles cavalcades que baix lo pretext de portar á benehir llurs cavalcadures, recorren les places y carrers de la ciutat ab aquella relativa ostentació, que no desdiu del bon nom que haja pogut adquirir Barcelona, ab les que per la festa de Ninon y per Sant Joan de Juny encare organisan los Concellers y en altres temps havia organiat la noblesa inscrita en la Reyál Confraria de Sant Jordi. Y aquella gent menestralla al anar á buscar la benedicció y los clássichs pannellets del Sant que han de preservar al bestiar de malalties y desgracies, móstras no sols tan bon ginet com lo mellor cavaller per lo desembras ab que monta, sino ab la lleugeresa ab que fa donar los *tres toms* rapits de reglament, al cavall que cavalca, mentres lo sacerdot se prepara per resar les oracions preceptuades en la liturgia pera donar la benedicció. En aquestos tres giravolts fets donar á la bestia consistían los *tres toms* y no en donar tres voltes al voltant del temple, com va entendrers després que devía ferse quan l' enderrocament de les muralles de la part del carrer de la Cera va facilitar lo ferho d' aquesta altra manera, que es com ho feyen á Madrid á mitjans del segle xviii efectuant á sa manera los tradicionals *tres toms* de Barcelona.

Y axís se pot dir que 'l día 17 de Janer era lo día de mes bellugueix de gení per aquell barri y la diada en que no s' interrompia lo concurs de devots que acudían á aquella iglesia antoniana

pera demanar al Sant totes aquelles necessitats espirituals y temporals que mes necessitaven. Y era bo veurer aquell temple obra del goticisme en son últim període, ab son preuhat retaule de magnífiques taules pintades al encaustich verdaderes joyes del art del segle xv, y que mes endavant fou mutilat en son cos central per donar colocació á la hermosa imatge escultórica que encare se ostenta á la devoció dels faels en l' actual retaule de cedre que de uns vinticinch anys á aquesta part substituïeix al anterior, ple de devots entrants y sortints que al atravessar lo porxo anterior se deturavan á contemplar y á fer comentaris sobre 'ls epissodis de la vida del Sant que pictóricament se oferían á la vista en aquelles parets y voltes, enriquides ab una decoració de la qual encare podém fèrnosen càrrech contemplant la imatge del mateix Sant Patró del temple que hi ha pintada demunt la porta central d' entrada al mateix.

En aqueix porxo en un determinat día del any dins la Quaresma s' hi ofería á la pública espectació dels que entravan y sortían pel vehí portal un espectacle tan trist com piadós. Lo capítol 28 de les «Reales Ordenanzas para el régimen y gobierno de la Cofradía de Nuestra Señora de los Desamparados» establerta en la iglesia del Pi, les quals foren dictades en 1819, ne donará compte mellor que nosaltres. Traduhimlo donchs.

«Quan s' obtinga de la Rey al Sala lo permís »pera recullir y enterrar los quartos dels reos »desquartizats y colocats en los camins reys, »quin permís se demanará abans de la setmana »de Llatzer, sortiran lo dijous de la matexa lo »Prior y los demás oficiales de la Confraría ab sos »vestits negres y á cavall (essentne á càrrech de »tots lo buscar y pagarse la cavallería) y ab la »major compostura y quietut portant en mitj un »bayart y s' encaminarán cap als paratges hon »estiguen aquelles mortals despulles humanes; »y en arribanthi se resará una absolta y després »pel Prior Director, Majorals y demás confreres »se traurán aquells restos ab la major humilitat »y devoció, comensant á donar exemple lo Prior, »y demás Oficiais, y colocats atentament en lo »baul que estará previngut demunt lo dit bayart »ó llit de morts; se formarà una creu de la fusta »hon estigueren colocats ossos, á quin obgecte »se portará previnguda una serra, un martell y »claus dextantla colocada en lo mateix siti; acabat aqueix acte se resará un altre obsolta y se »empendrà lo camí cap als punts hon hi hagen »altres cossos morts de sentenciats, fentse iguals »cerimonies. Mentres aquestes durin alguns dels »germans confreres presents s' emplearán en demanar caritat als viandants y als molts devots »que acostumen á concórrer á tals actes. Estant

»tots recullits entrarán altre colp á la ciutat pel »portal de Sant Antoni y depositarán la caxa ó »caxes en lo porxo de la Iglesia del mateix Sant »davant d' una imatge de la Verge dels Desamparats que estará en un altar guarnit á tal obgecte. Allí quedarán dipositades dites despulles »fins l' endemà, que la Confraría anirá á recullirles ab la solemnitat acostumada y les portará en processó á la iglesia del Pi, hon s' hi »cantará un ofici solemne y després s' enterrarán, etc.»

Aquesta ordinació es una variant d' un altra anterior, puig aquesta práctica en aquella época ja era antiga, tant que fou originada abans de existir la tal confraría de la Mare de Deu dels Desamparats, practicant aqueix recull lo Rector y los Obrers de la propia parroquia del Pi.

En 1706 ja la practicava la tal piadosa corporació puix se sap que estant aquí l' arxiduch de Austria y sa esposa tingueren interès en veurer la tal processó, per lo que passá per devant del palau reyal, havent fet tan augustes persones la almoyna d' una dobla de quatre. Aleshores les mortals despulles eran portades á la Catedral tenintles prop la porta de Santa Eularia que es á la part del carrer del Bisbe mentre s' aplicava en sufragi de les ànimes d' aquells difunts un ofici de Requiem cantat en la matexa Santa Iglesia, anantles á enterrar després al proper fossar del carrer de Montjuich del Bisbe y Plassa de Sant Felip Neri.

La iglesia y casa de Sant Antoni continúa essentne governada pels antonians quina comunitat s' aná extingint poch á poch fins que quedá reduhida á un sol relligiós.

Al arribar á tal extrém de decadencia, com també hi havían arribat, si fa no fa, les demás cases antonianes establertes á Espanya, com feya ja algun temps que havia cridat la atenció del govern la cristiana y sólida instrucció que ministravan los P. P. Sacerdots Regulars de la Mare de Deu, més generalment coneguts per Sacerdots de la Escola Pía, comprenent lo molt be moral que de tal institut podía reportarse, foren cedides á aquells dexebls del gran Joseph de Calasanz aquelles cases antonianes á medida que s' anessen quedant sens relligiosos.

Respecte la barcelonina en 1806 lo rey Carles IV va cedirla als escolapios per després de la mort del comanador Marian d' Ara única persona, com s' ha indicat que quedava d' aquella comunitat de canonges regulars antonians. Però per medi d' una concordia feta entre aquell relligiós y los tals P. P. que fou aprobada per R. O. de 10 de Febrer del 1815 y previa la llicencia del bisbe que fou atorgada á 3 de Juliol del vinent any, als 20 del mateix mes y any varen

pendrer possessió de la casa é iglesia de Sant Antoni Abat los clergues de l' Escola Pia.

Aqueix col·legi calazanci obtingué lo favor del poble barceloní no sols en aquella época en que nostra ciutat estava mancada de centres d' ensenyança, puix eran insuficients les classes que 's donavan en lo convent de Santa Caterina y tal volta en algun altre y lo col·legi del Bisbe, y just es fer constar que ha continuat fentse digne de la estima que va obtenir y ha obtingut sempre.

Y tant es axís, que no sols ha sigut alabada ab justicia per tot Barcelona la Escola Pia de Sant Antoni, sino que la seva fama s' ha extés per tot Catalunya y ha arribat fins als països de Ultramar; ella ha sigut també lo planter d' hon sortiren les nombroses colonies d' escolapis que han propagat la instrucció primaria en l' Amèrica, especialment á l' Habana, Santiago de Cuba, St. Joan de Puerto Rico, Puerto Príncipe, Montevideo, Mayagüez y altres punts. D' aquelles classes n' han sortit un gran nombre de alumnes que han fet honor al institut calazanci y á la vegada enaltit ab sos talents destrament des-pertats pels entesos professors que sempre ha tingut la terra que 'ls ha vist naxer.

RAMON N. COMAS.

D' ACÍ Y D' ALLÀ

La Correspondencia de Espanya ha tingut pietat de tots nosaltres y 'ns ha donat la satisfacció de dirnos qué pensa lo general Weyler dels problemes polítics d' actualitat. Ja era hora. No 'n feya poch de temps que tots los espanyols teníen una inquietut inexplicable, no podíen dormir y fins havíen perdut la gana sense saber ahon recorre ni qué fer pera entrar de nou en la normalitat. Era que no sabíen que feya aquest bon senyor, si be suposavan que 's trobava entre Mallorca y Sant Quintí.

Donchs si, lo diari madrileny nos ha tret un gran pes de sobre.

En Weyler ha parlat y tots quedarém tranquils.

Ha comensat per fer un acte de patriotisme: s' ha declarat lliberal, per tres rahons; á saber: pels seus antecedents, per sa historia y per les seves idees particulars.

Després d' aquest acte patriòtic,—que ho es, porque 'l general, particularment, devía estar ressentit de que En Sagasta l' hagués rellevat del càrrech de Capità general de Cuba,—explica més motius que te de ser lliberal.

En Espanya, segons ell, no hi queda més quefe, ni més estadista, ni més home de talla pera ser Govern, que En Sagasta, desde la mort d' En Cánovas. No, senyors; no tenim altra candela per anar al llit.

Perque, es lo que diu En Weyler: «los altres, En Silvela, En Tetuan y En Gamazo, están á la mateixa altura que jo.»—Aquesta declaració si que 'l hem d' agrahir á *La Correspondencia*, porque encara que 'l general la pensés si no s' arriba á fer pública, tant de perdut; ningú se 'n hauria enterat.

En aquesta manifestació del quasi-pacificador no sabem qué s' ha d' admirar més: la excessiva modestia ó la im-

ponderable franquesa. Perque En Weyler, per lo que diu á la categoria, no pot, no deu regonexer superioritat altra que la del home del tupé; es á dir que En Sagasta resulta mes alt que ell... y tal vegada no més que pel tupé.

Ademés hi ha una altra causa d' aquest ardorós lliberalisme d' En Weyler: l' agrahiment. Y heus aquí una altra qualitat inapreciable del general; lo ser agrahit, que en los temps que corren es virtut gayre be sobre natural.

Donchs, si; En Weyler ha d' estar agrahit al quefe del partit lliberal, porque ell fou qui 'l feu anar de Capità general de Filipines; y encara que sembla que axó ho desmereix l' haverlo rellevat del mateix càrrech á Cuba, per més que En Weyler no ho significa, tothom veurá ben clar que l' un acte no destrueix l' altre.

En primer, lloch si no tot, una gran part de lo que es y de lo que representa actualment lo general se deu—y axó está en la consciencia de tots,—á la conducta que observá á Filipines y en lo cabal arrodoniment de simpaties que allí 's va captar pera disfrutarse aquí.

Be es veritat que Cuba era un' altra Xauxa pera acabar... simpaties; pero 'ls temps ja eran uns altres, y ben contat y debatut trobaríem que En Sagasta li va fer un gros favor trayentlo d' allí, porque ab lo rellevo lo calificatiu de quasi pacificador ningú li treu, mentres que si s' hi hagués quedat... ayl Senyor, perdoneunos!

Y heus aquí explicada la actitud del general: lliberal, devot d' En Sagasta; parodiant una frase célebre podríen dir: En Weyler es... En Weyler y En Sagasta son quefe.

Y ara entrém en la part trista d' aquestes declaracions.

En Weyler no pot fer un viatge que tenia projectat per Asturias, porque una filla se li ha posat malalta; pero no desconfia de fer aquest viatge, que 'ls asturians y especialment los de Gijón esperan com ab candeletes. Si, que 'l farà: quan la filla se li hage posat bona y no hi hage perill de que se confongan les ovacions que 'l poble asturiá fassa á n' En Silvela ab les que tributará á n' En Weyler. ¡Es clar! Los dos están si fa ó no fa á la mateixa altura.

Vaja, digan lo que vulgan del gran desastre d' Espanya, ja tenen rahó 'ls regeneradors que 'ns governan: axó s' ha exagerat molt.

Encara á Espanya li quedan molts elements de válua, molta riquesa amagada; n' estém convençuts, Espanya encara es Espanya y ho será mentres de tant en quant surten de trascantó en la política disposats á sacrificarho tot pel país, homes de la modestia, de la franquesa y sobre tot de la alsaria del general Weyler.

SEBASTIÀ FARNÉS.

CRÓNICA

Lo día 25 del prop passat mes d' Agost va morir á Rubí sobtadament, lo distingit mestre de música compositor don Francisco Laporta y Mercader. Desempenyava la classe de professor de Música en l' Escola Municipal de Cechs y Sorts Muts ab lo lluhiment ab que havia abans desempenyat semblant plaça en la Casa de Caritat. Dexe publicades y escrites moltes composicions que acreditan que aqueix distingit fill de Sans era un d' aquells qui en son art saben hon tenen la ma dreta pero que fugen del soroll. Deu lo tinga al cel. Acompanyém á sa familia en lo sentiment que li ha ocasionat aytal pèrdua.

—En la parroquia de la Mare de Deu de la Bonanova y Sant Gervasi y Sant Protasi s'han començat les festes preliminars a la de la coronació canònica de la miraculosa imatge de la Mare de Deu invocada baix lo tal títol de la Bonanova. Lo diumenge passat com a bon començament se consagrà la parroquia al Sagrat Cor de Jesús. Ab tal motiu se va benehir y estrenar un altar que li ha sigut dedicat y que ostenta una hermosa imatge trevallada ab l'art y la mestria que tothom li reconeix, per D. Venanci Vallmitjana. Va celebrarse també una solemne funció relligiosa consistent en una missa de Comunió ab plàtica que feu lo P. Miquel Saló, de les Escoles Pies, y un ofici cantat ab sermó que predicà lo P. Jaume Maresma, de la Companyia de Jesús.

Lo dia 30 a les vuit se va comensar la solemne Novena ab missa cantada per l'Escolania de la propia iglesia y a la tarde a les sis ab la funció corresponent a cada un dels nou dies predicanthi reputats oradors sagrats.

Lo mateix dia 30 se va inaugurar l'altar a Nostra Senyora de la Mercé ab ofici cantat a les 10 del matí.

Lo PENSAMENT CATALÀ dedicarà lo nombre vinent a la precitada Coronació canònica de la Imatge de Nostra Senyora de la Bonanova, publicanthi treballs escrits apropiats y gravats adequats.

—En lo certamen celebrat enguany per la Lliga de contribuyents, de Sans, foren premiats, a més de la simpàtica poetisa de Figueras D.ª Enriqueta Pàler de Trullol, nostres col·laboradors Surinyach y Senties, Noguera y Oller, Bori y Fontestà, Roca y Sans y Busquets y Punset.

Després de la festa, que fou verament solemne, s'improvisà un lunch en obsequi dels poetas premiats, ahon se llegiren valiosos treballs y s'brindà per la prosperitat de la llengua catalana.

—Ha quedat en llibertat provisional, mitjansant fiança, nostre bon company de causa En Joseph Roig y Roqué, de Vilafranca del Panadés, en lo procés que se li segueix per la denúncia d'un article publicat en nostre colega de Reus *Lo Somatent*.

Lo distingit jurisconsult reusenç En Ramón Vidiella y 'l procurador En Sinforià Sardá s'han oferi, per conducte de la «Unió Catalanista», pera la defensa del senyor Roig y pera la del celebrat escriptor En Joseph Barbany, processat axismateix per una poesia inserta en aquell mateix diari.

Se 'ns diu que al Director de *Lo Somatent*, En Ferré y Gendre, també processat, s'ha encarregat de defensarlo 'l conegut advocat y ex-alcalde de Reus, En Pau Font de Rubinat.

—Lo dia 23 del mes entrant es lo senyalat per lo senyor Bisbe de Vich pera verificar la projectada pelegrinació a Sant Joan de les Abadeses, essent exposat ab la acostumada solemnitat lo Santíssim Misteri. S'están fent les gestions oportunes prop de la Companyia de ferrocarrils del Nort a fi de poder lograr la sortida d'un tren extraordinari y alguna rebaxa en los preus dels bitllets, de tot lo qual se donarà compte oportú al públich axís que 's sapiga 'l resultat definitiu de les indicades gestions.

—En una correspondència de Montblanch a nostre confrare *La Renaixensa* s'hi llegeix:

Molt lloable es lo pensament d'alguns companys de aquesta vila de posar una inscripció en un marbre que recordi la estada que feu a la cova dita de *Niabó*, Na Elionor, germuna del darrer comte d'Urgell, Jaume Ier desdítat.

Sembla que 'l contingut de la lípida serà 'l següent: «Así

feu dura penitencia la germana del immortal Jaume de Urgell, darrer hereu de la dinastia reyal de Catalunya, Na Elionor d'Aragó, qui morí a la ermita de Sant Joan en 1430 y fou enterrada a Poblet.»

—Venint de Madrid y de pás pera Filipines arribà a Barcelona lo P. Joseph Algué, de la Companyia de Jesús y director del Observatori de Manila desde la mort d'aquell altre il·lustre paysà nostre, l'inolvidable P. Faura.

—Lo dia 27 del prop passat mes vá obrirse al públich la farmacia que 'l senyor Grau Inglada ha establert al carrer Nou de la Rambla. L'aspecte es molt nou, però resulta pobre, artísticament parlant, encare que hi hagen treballs de cost. Fins pel nostre gust nos sembla que no fa botiga d'apotecari.

—Lo passat dimecres dia 29, se varen embarcar en lo vapor «Játiva» los individus de la Associació dels Coros de Clavé, que van a París al objecte de donar alguns concerts en un dels teatres d'aquella capital.

—Ans d'ahir, a les deu de la vetlla l'Orfeó Català celebrà Junta general extraordinaria convocada per la Directiva, en vista de que alguns socis descontents se conjuraren a formular *tremendos cárrechs* contra la mateixa y, efectivament, després de dues hores de discussió la assemblea acordà, PER UNANIMITAT, aprobar la conducta seguida per aquella Junta Directiva.

ONZE CERTAMEN LITERARI D' OLOT.—1900

VEREDICTE DEL JURAT CALIFICADOR

Flor natural.—Poesia núm. 50. «Lo mal vent». Lema: Passarà?

Premi de la Agrupació.—Poesia núm. 94. «La Patria». Lema: Dulcis amor Patriæ.

Premi del Rvnt. Sr. Rector.—Poesia núm. 119. «Resignació y esperança». Lema: Avia y neta.

Premi de D. Joseph Puig.—Poesia núm. 15. «Nocturn». Lema: Guaytant un cuadro d'en Vogeler.

Premi de D. Miquel Blay.—Poesia núm. 33. «El Rossi-nyol». Lema: Modernisme?...

Premi de Marian Vayreda.—Composició núm. 85. «La Rosó». Sense lema.

Premi de D. Celestí Devesà.—Poesia núm. 76. «Cançons». Sense lema.

Premi de D. Lluís Plá.—Poesia núm. 10. «Compliments». Lema: No passen de las dents.

Premi del «Arte Cristiano».—Composició musical núm. 113. «Lo Reyet». Lema: Jesús Rey dolcíssim mon amor.—Accéssit. Composició musical número 126. «Lo moliner». Lema: A quin molí vas, etc.

Los demás premis no s'adjudican.

Lo solemne acte de la repartició dels premis adjudicats tindrà lloch lo dia 9 del prop vinent Setembre a deu horas del matí.

Olot 30 d'Agost de 1900.—Jaume Collell, Pbre., President; Marian Vayreda, Joan Danés, Joseph Jutglar, Vocals; Joseph M.ª Garganta, Secretari.

LLIBRES REBUTS

La Bona Mort y La Santa Missa.—Abdos volums forman part de la Biblioteca de «Lo Català Devot» que ab tanta acceptació publica nostre amich lo Rvnt. Dr. D. Tomás de A. Rigau, Pvre.

Lo Catalan.—Imp. de J. Puigvert ós.—Dormitor; St. Francesch, 5.